

El catalanisme, ja no és el que era?

La Fundació Rafael Campalans va celebrar la primavera passada dues sessions de treball amb Enric Juliana, Lluís Bassets, Antoni Puigverd i Albert Branchadell, quatre dels autors del llibre *La Rectificació* (Barcelona: Destino, 2006). Sota el títol “El catalanisme, ja no és el que era?”, els ponents van centrar les seves intervencions a definir les seves visions sobre la relació de Catalunya i el catalanisme polític amb la resta d'Espanya i a valorar les tensions entre nacionalismes i federalisme en el procés de redefinició del catalanisme. Què és el catalanisme? Quins són els elements que el configuren? Quin paper hi juga la llengua? Quina ha de ser la relació del catalanisme amb la resta d'Espanya? Com en el llibre, cadascun dels seus autors van expressar no només una idea, sinó també una actitud davant del catalanisme. En aquest cara a cara us oferim un resum de les reflexions que van fer Enric Juliana, periodista, delegat de *La Vanguardia* a Madrid, i Antoni Puigverd, escriptor i col·laborador habitual de diversos mitjans de comunicació.

Final d'etapa

ENRIC JULIANA
Periodista

Aquests darrers anys hi ha hagut un cert enfonsament del “maragallisme”, d'una mena de noucentisme d'esquerres; és a dir, la idea que des de Catalunya, i concretament des de l'esquerra catalana entesa en un sentit ampli, es podien construir dos paradigmes: un nou paradigma català, que no només prengués a les seves mans la governació de Catalunya, sinó que construís un cert nou ordre català; i, a la vegada, que això tingués la capacitat de contribuir a construir un nou paradigma espanyol.

El “maragallisme” convidava a

això. La seva força electoral, emotiva i política ha consistit en això. Per a mi ha estat dolorós anar veient com això d'alguna manera topava amb una concatenació d'esdeveniments interns i externs que no li permetien avançar i que derivava en uns comportaments imprevistos que ens han dut a un cert col·lapse.

Què és exactament el que està passant? No crec que s'hagi de caure en carregar el mort a algú i ja està. Les coses són sempre més complicades. Ara bé, aquest factor també hi és. Crec que una de les coses que ha passat els darrers anys a Catalunya és la

Canvi de torns

ANTONI PUIGVERD
Escriptor

El model noucentista de catalanisme vigent en els anys de pujolisme ha estat una pròrroga més que una realitat. Va ser concebut en una època com a culminació d'un procés del segle XIX, amb 1906 com a any emblemàtic de l'empenta principal del noucentisme. Va ser una idea de Catalunya que encara ara és al cor i en l'imaginari de molta gent. Aquesta idea tenia dos elements de contracció molt importants:

- La societat catalana del moment. Va ser impulsada per un determinat sector, compartida per tots els sectors culturals actius, fins i tot els més discrepans amb el nacionalisme català, però no va ser assumida, en un moment en que la societat estava molt dividida en classes, amb una agressivitat molt forta, que va des de la Setmana Tràgica fins a la Guerra

Civil, fratricida. Divisió interna fortíssima que condicionava la consolidació d'aquesta idea.

- El franquisme va significar un cop pràcticament irreparable per al desenvolupament cultural d'aquesta idea de Catalunya. Va durar molt, i això va facilitar que es creés una idealització d'aquell món que es percebia com a perdut

Pujol te l'habilitat de captar això, cosa que l'esquerra no va saber fer en aquell moment, tot i que els dirigents del PSC i del PSUC formaven part d'aquest món i compartien aquesta idea cultural de Catalunya. Per tant, el que ha passat durant tots aquests anys de pujolisme ha estat una pròrroga. Què vull dir? Hi ha un element de fons que ha canviat en relació a aquella època. I és que, com he dit abans,

crisi, el final, de la individualitat a l'interior del catalanisme.

Pujol no ha sabut fer de CiU el PNB català, no ha sabut construir la Sabina Etxea catalana. Des de l'interior del nacionalisme se li planteja a Pujol la crítica de no haver sabut crear mecanismes d'hegemonia suficientment poderosos, cosa que des de la perspectiva de l'esquerra sí ha passat. I també se li ha fet la crítica d'haver tingut una trajectòria política de caràcter individual. Jo crec que això és cert. I crec que aquesta actitud de Pujol és traslladable també a l'experiència de Maragall. I em pregunto si això és fruit de la casualitat o si és un element constitutiu de la tradició catalana.

Pujol deia en un article a l'ABC

responia a tot un procés d'industrialització del segle XIX. Com és que el català es va salvar, sent una llengua sense Estat? L'explicació és estrictament econòmica. La revolució industrial es produeix a Catalunya, i no a Espanya, i això fa que Catalunya sigui una societat que creix i té l'optimisme del Passeig de Gràcia, mentre que Espanya està en plena decadència imperial.

El pujolisme introdueix un factor clarament romàntic, herderià, amb una idea de la pàtria que havia estat expressada molt ambiguament en èpoques anteriors. Pujol ho va desenvolupant de manera clara, introduint-hi els mitjans de comunicació, i això alimenta tota una generació. Pujol aconsegueix una etapa d'hegemonia moral.

La realitat d'aquesta època és molt diferent a la de fa un segle. En plena Espanya de les Autonomies, hem vist néixer un gran Madrid, que arriba a Àvila, Toledo, Guadalajara, que té una força colossal.

que s'està reactivant un cert nacionalisme/patriotisme espanyol, que pot trobar com a element potent l'anticatalanisme. I aquí, crec, hi ha un element nuclear de la qüestió: la classe política catalana no sap com és Espanya, i Pujol sí ho sabia, i ells sabien que ho sabia. I el joc ha funcionat durant molt temps sobre aquestes bases.

El que necessita ara el catalanisme és un discurs que doni continuïtat als darrers 25 anys

Durant els tres anys del primer tripartit les iniciatives catalanes han topat amb la força real d'Espanya. S'ha posat de manifest que des de les instàncies polítiques, culturals, periodís-

tiques, hi ha un desconeixement de la realitat espanyola.

D'altra banda, un tema interessant a citar es el de la burgesia catalana: crec que hi ha un procés d'engorgiment d'aquesta burgesia industrial catalana. S'ha estès un cert sentiment de malenconia, que ideològicament és un sentiment molt fort. Hi ha, des de fa un cert temps, una sensació de decadència. Hem d'utilitzar aquest sentiment de malenconia en positiu, no podem menysprear-ne la seva força.

El que necessita ara el catalanisme és un discurs que doni continuïtat als darrers 25 anys. La història d'Espanya és una història d'èxit, perquè té una progressió continuada. I la del catalanisme ho ha de ser. ■

Això té traduccions. Barcelona no és que hagi perdut el poder, però sí l'ha de compartir. Barcelona està en una situació de desconcert. I Catalunya. Estem en un moment de canvi de torns, en que Catalunya és qui està "doliente". Trobem ara una Espanya de matriu castellana potentíssima que es veu amb cor no només de conquerir Europa, sinó de reconquerir econòmicament Hispanoamèrica. Hi ha tota una operació en el camp econòmic, que en el món de la cultura també actua. Hi ha una manca de solidaritat, de companyia en la intel·lectualitat espanyola amb les propostes culturals catalanes. El castellà és el petroli dels temps moderns. Qui té una gran llengua té un gran força econòmica. Capitalitzar això, donar-hi sentit, organitzar-ho, et dona una gran força mundial. Davant d'això, Catalunya està amb l'ase català. És molt perillosa la imatge de l'ase català, perquè és un retorn cap al Rector de Vallfogona, cap a una Catalunya sense cultura, grollera, agressiva, instintiva, que no té més sortida que la de la coça. És aquesta la gran temptació d'ERC.

Davant de tot això, una de les grans paradoxes és: què en pensa el PSC? Cal que el PSC articuli un discurs propi. El PSC ha estat incapaç de fer els deures que tenia fa 30

Barcelona està en una situació de desconcert. I Catalunya. Estem en un moment de canvi de torns, en que Catalunya és qui està "doliente"

anys, que era abraçar una síntesi de dues realitats socioculturals molt diferents. A Catalunya no hi ha enfrontament, però sí és cert que hi ha una certa indiferència entre les dues realitats socio-culturals. Sembla, doncs, més que mai necessari que el PSC trobi una tercera via, sense donar la impressió que traeix la lleialtat amb Espanya. I Espanya ha de fer el mateix: cal una clara defensa de la llengua catalana per part d'Espanya també. La construcció de l'abraçada ha de venir de totes dues parts. ■